

پادداشت

تورم فرزند بانکداری غیر مولد؛
نه وام‌های خرد در بودجه

منشأ اصلی تورم در ایران، نه وام‌های خرد حمایتی مردم بلکه خلق پول غیرمولد و استهلال وام‌های کلان بانکی است که منابع کشور را از مدار تولید خارج کرده‌اند؛ در این چرخه، بدهی بانکها تورم را زایش می‌دهد و مردم هزینه‌اش را می‌پردازند.

در سال‌های اخیر، یکی از مهم‌ترین مناقشات اقتصادی کشور، نسبت‌دادن تورم و رشد افسارگسیخته نقدینگی به تسهیلات خرد تعیین شده در قانون بودجه مانند وام ازدواج و وام فرزندآوری بوده است؛ ادعایی که برخی با تئیت ایجاد انحراف ذهنی در افکار عمومی و سیاست‌گذاران، آن را ترویج می‌کنند. این گروه با استفاده از ادبیات اقتصادی مغرضانه تلاش دارند پرداخت این گونه تسهیلات حمایتی که سهم آن‌ها کمتر از ۵ درصد کل تسهیلات شبکه بانکی است را عامل تورم معرفی کنند، در حالی که حتی یک نگاه اولیه نشان می‌دهد چنین گزاره‌ای نه با داده‌ها همخوانی دارد و نه با منطق اقتصادی و عامل اصلی تورم نیز مسئله رشد مانده تسهیلات و انحراف در بازپرداخت وام‌ها است که در وام‌های خرد هیچ انحرافی از این جنس را نداریم.

عامل بنیادین تورم، خلق پول غیرمولد توسط شبکه بانکی، به‌ویژه بانک‌های ترازو و خصوصی‌شده‌ای است که نقدینگی کشور را نه در مسیر تولید، بلکه به سمت سوداگری دارایی‌ها و تأمین مالی شرکت‌های زیرمجموعه خود هدایت کرده‌اند. پایه این بی‌عدالتی در تخصیص منابع پولی، از زمانی گذاشته شد که نظام بانکداری ذخیره جزئی و انتقال قدرت خلق پول به بانک‌های خصوصی امضا شد؛ بعدها بدون آنکه مکانیسم نظارتی کافی و بازدارنده‌ای برای جلوگیری از انحراف منابع بانکی وجود داشته باشد، در چنین ساختاری بانک‌ها با خلق سپرده و اعطای تسهیلات، عملاً تولید پول می‌کنند؛ اما این قدرت خلق پول باید مشروط و ناظر به تأمین نیازهای بخش مولد اقتصاد باشد، نه ابزاری برای تأمین مالی بنگاه‌های وابسته فعالیت‌های سفته‌بازانه و پوربوه‌های ناکارآمدی که تنها در ترازنامه بانک‌ها به‌عنوان دارایی ثبت می‌شود ولی در واقع بدهی‌ای است که باید مردم تا سال‌ها هزینه آن را از طریق تورم پرداخت کنند.

واکنش منابع بانکی به شرکت‌ها و اشخاص ذی‌نفع، عدم بازپرداخت این تسهیلات، نکل‌های گسترده و در نهایت استهلال مالی مکرر با فرزند افزایش اصل بدهی، کلاه‌های بدهی‌های اثبات‌شده ساخته که هم کارکرد خلق نقدینگی بانک را معیوب کرده و هم موج‌های تورمی بی‌دری را برای جامعه به ارمغان آورده است. در این چرخه معیوب بانک‌ها بارها و بارها پولی خلق می‌کنند که کوچک‌ترین اثری در ایجاد ظرفیت‌های اقتصادی جدید و اشتغال ندارد، و دقیقاً همین پول غیرمولد است که قیمت‌ها را در بازارها شلغور می‌سازد.

در مقابل، تسهیلات خرد حمایتی نظیر وام ازدواج و وام فرزندآوری با تمام انتقاداتی که نسبت به صف‌های طولانی و مشکلات تخصیص آن قابل طرح است، نه به‌لحاظ حجم و نه به‌لحاظ ساختار تأثیر قابل توجهی در افزایش نقدینگی ندارند. این تسهیلات اغلب به‌تدریج و طی سال‌های منتهای بازپرداخت می‌شوند و مهم‌تر از آن، عملاً تبدیل به هزینه‌های مصرفی یا بخشی از مخارج خوار می‌شوند که گردش آن‌ها در اقتصاد می‌تواند حتی به تحریک تقاضای تولیدات داخلی و جلوگیری از رکود بخش‌هایی از بازار کمک کند. از سوی دیگر، نسبت این تسهیلات به کل مانده تسهیلات بانکی چنان ناچیز است که نمی‌توان آن را در محاسبات تعیین‌کننده نقدینگی کشور وارد کرد. بنابراین، نسبت‌دادن تورم به این نوع حمایت‌های اجتماعی نه فقط ناشیانه بلکه یک عملیات ذهنی برای انحراف مسیر اصلاحات بانکی است.

عامل اصلی تورم و رشد نقدینگی در کشور ما، پرداخت وام‌های کلان و استهلال متعدي این وام‌های پرداختی به زیرمجموعه‌های بانک‌ها و شرکت‌های سهامداران عمده است که موجب رشد مانده تسهیلات و در نهایت انحراف خلق پول شده است؛ این در حالی است که وام‌های خرد حمایتی پرداختی به مردم کمترین میزان انحراف را دارد و بیشترین درصد بازپرداخت و کمترین نکل را دارد.

کریم پردی خود
کارشناس اقتصادی
Alborz.payam@gmail.com

پیام آشنابرسی می‌کند
سایه سنگین افت آبخوان البرز بر اقتصاد کشاورزی

محمول در دشت هشترنگ ناشی از همین عامل است.
۲. افزایش مصرف آب و کود
شوری و نیترا ت بالا باعث افزایش نیاز به آبیاری و از دست رفتن بهیروبی این می‌شود که در کنار آن، ملایم‌ترین نیست اما در سطح استان اثر مستقیم دارد.

۳. خروج برخی محصولات از صرفه اقتصادی
بر اساس تحلیل‌های الگوی کشت، برخی محصولات سنتی استان در شرایط جدید توجیه اقتصادی ندارند، حتی اگر در سطح ملی توصیه شوند.

۴. افزایش ریسک سرمایه‌گذاری
اطلاعات دانشگاهی نشان داده که ناپایداری سفره آب زیرزمینی یکی از عوامل اصلی نوسان‌پذیری و عدم پایداری درآمد کشاورزان البرز است.

۵. آغاز تغییر الگوی اشتغال در روستاها
کاهش توان تولیدی و افزایش هزینه آبیاری سبب شده بخشی از کشاورزان کوچک‌مقیاس از چرخه تولید خارج شوند.

۱. افزایش هزینه پمپاژ
با افت هر متر سطح آب زیرزمینی، هزینه انرژی و هزینه نگهداری پمپ‌ها افزایش می‌یابد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند بخش قابل توجهی از هزینه تمام‌شده تولید نیترا ت و رشد شوری مواجهه الگوی تغییر

۲. خطر نشست زمین در دشت هشترنگ
مطالعه منتشر شده در Scientific Reports (Nature) با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای Sentinel-1 SAR نشان می‌دهد که دشت هشترنگ در حال تجربه نشست زمین است. عامل اصلی این نشست، افت شدید سطح آب زیرزمینی و تراکم‌پذیری لایه‌های ریزش است و روند نشست با این شرایط فشار اقتصادی و قنی بر کشاورزی استان

۳. خطر نشست زمین در دشت هشترنگ
مطالعه منتشر شده در Scientific Reports (Nature) با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای Sentinel-1 SAR نشان می‌دهد که دشت هشترنگ در حال تجربه نشست زمین است. عامل اصلی این نشست، افت شدید سطح آب زیرزمینی و تراکم‌پذیری لایه‌های ریزش است و روند نشست با این شرایط فشار اقتصادی و قنی بر کشاورزی استان

۴. افزایش ریسک سرمایه‌گذاری
اطلاعات دانشگاهی نشان داده که ناپایداری سفره آب زیرزمینی یکی از عوامل اصلی نوسان‌پذیری و عدم پایداری درآمد کشاورزان البرز است.

۵. آغاز تغییر الگوی اشتغال در روستاها
کاهش توان تولیدی و افزایش هزینه آبیاری سبب شده بخشی از کشاورزان کوچک‌مقیاس از چرخه تولید خارج شوند.

۶. خروج برخی محصولات از صرفه اقتصادی
بر اساس تحلیل‌های الگوی کشت، برخی محصولات سنتی استان در شرایط جدید توجیه اقتصادی ندارند، حتی اگر در سطح ملی توصیه شوند.

۷. افزایش ریسک سرمایه‌گذاری
اطلاعات دانشگاهی نشان داده که ناپایداری سفره آب زیرزمینی یکی از عوامل اصلی نوسان‌پذیری و عدم پایداری درآمد کشاورزان البرز است.

۸. آغاز تغییر الگوی اشتغال در روستاها
کاهش توان تولیدی و افزایش هزینه آبیاری سبب شده بخشی از کشاورزان کوچک‌مقیاس از چرخه تولید خارج شوند.

۹. خروج برخی محصولات از صرفه اقتصادی
بر اساس تحلیل‌های الگوی کشت، برخی محصولات سنتی استان در شرایط جدید توجیه اقتصادی ندارند، حتی اگر در سطح ملی توصیه شوند.

۱۰. افزایش ریسک سرمایه‌گذاری
اطلاعات دانشگاهی نشان داده که ناپایداری سفره آب زیرزمینی یکی از عوامل اصلی نوسان‌پذیری و عدم پایداری درآمد کشاورزان البرز است.

۱۱. آغاز تغییر الگوی اشتغال در روستاها
کاهش توان تولیدی و افزایش هزینه آبیاری سبب شده بخشی از کشاورزان کوچک‌مقیاس از چرخه تولید خارج شوند.

اختصاصی پیام آشنا- اگرچه معلولت آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی سهم مصرف آب کشاورزی را حدود ۷۰ درصد از آب تجدیدپذیر کشور اعلام می‌کند، اما بررسی پژوهش‌های مستقل در استان البرز نشان می‌دهد که ساختار منابع آب این استان چنان آسیب‌پذیر شده که حتی کاهش تخصیص‌ها نیز نتوانسته منع افت بی‌سابقه آبخوان‌ها شود. داده‌های علمی استخراج‌شده از دشت هشترنگ- مهم‌ترین کانون کشاورزی البرز- حاکی از روندی مداوم در کاهش سطح ایستبی، افت کیفیت آب و بروز مخاطراتی مانند نشست زمین است؛ روندی که هزینه‌های تولید را افزایش داده و ادامه فعالیت کشاورزی سنتی را غیرممکن کرده است.

وابستگی شدید کشاورزی البرز به آب زیرزمینی
در استان البرز، بخش کشاورزی وابستگی بالایی به منابع آب زیرزمینی دارد و سهم برداشت از آبخوان‌ها بین ۷۵ تا ۸۵ درصد برآورد می‌شود. منبع سطحی آب در استان محدود بوده و تولیدات کشاورزی عمدتاً در دشتهای بسته و مناطق متمرکز انجام می‌شود. داده‌های میدانی و پژوهش‌های دانشگاهی در دشت هشترنگ نشان می‌دهد که سطح آب زیرزمینی در دهه گذشته به طور مداوم کاهش یافته و این روند ساختاری است، نه یک نوسان مقطعی ناشی از تغییرات بارندگی. کاهش تراز آبخوان‌ها فشار بر منابع آب موجود و افزایش ریسک اقتصادی و زیست‌محیطی کشاورزی را در استان البرز تقویت کرده است.

یافته‌های علمی: افت تراز، کاهش کیفیت و نشست زمین
مطالعه «مدل‌سازی اقدامات مدیریتی در کنترل افت تراز آب زیرزمینی دشت هشترنگ» (شپازی و همکاران) نشان می‌دهد که سطح آب زیرزمینی به طور مداوم و فراتر از توان تجدیدپذیری طبیعی کاهش یافته است. حتی با محدودسازی برداشت، بازگشت آبخوان به وضعیت پایدار زمان‌بر بوده و نیازمند مداخلات گسترده است و دشت هشترنگ در حال نزدیک شدن به «مرز ناپایداری هیبروتولویژیک» است. همچنین پژوهش منتشر شده در DOAJ درباره پهنه‌بندی نیترا ت و کیفیت آب زیرزمینی هشترنگ نشان می‌دهد که بخش‌هایی از آبخوان با افزایش نیترا ت و رشد شوری مواجهه الگوی تغییر

۱. افزایش هزینه پمپاژ
با افت هر متر سطح آب زیرزمینی، هزینه انرژی و هزینه نگهداری پمپ‌ها افزایش می‌یابد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند بخش قابل توجهی از هزینه تمام‌شده تولید نیترا ت و رشد شوری مواجهه الگوی تغییر

۲. خطر نشست زمین در دشت هشترنگ
مطالعه منتشر شده در Scientific Reports (Nature) با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای Sentinel-1 SAR نشان می‌دهد که دشت هشترنگ در حال تجربه نشست زمین است. عامل اصلی این نشست، افت شدید سطح آب زیرزمینی و تراکم‌پذیری لایه‌های ریزش است و روند نشست با این شرایط فشار اقتصادی و قنی بر کشاورزی استان

۳. خروج برخی محصولات از صرفه اقتصادی
بر اساس تحلیل‌های الگوی کشت، برخی محصولات سنتی استان در شرایط جدید توجیه اقتصادی ندارند، حتی اگر در سطح ملی توصیه شوند.

مطالعات کیفی آب در هشترنگ تأکید می‌کند برخی محصولات برآیند باید جای خود را به محصولات مقاوم‌تر به شوری و کم‌آب برده‌اند. مدیریت تلفیقی آب سطحی و زیرزمینی، تحقیقات MODFLOW نشان می‌دهد که بدون تزریق مصنوعی آب، کنترل برداشت و تقویت تقذیه سفره به پایداری نمی‌رسد. محدودیت و انسداد برداشت‌های بررسکد پژوهش‌ها توصیه می‌کنند در مناطق با خطر نشست زمین، برداشت زیرزمینی باید به صورت «پله‌ای» کاهش یابد.

بنابراین سیاست‌گذاری آب در استان باید مبتنی بر داده‌های محلی و مطالعات علمی مستقل باشد. نه تنها شاخص‌های ملی، انتخاب الگوی کشت، تخصیص آب، سرمایه‌گذاری آبیاری و حتی قیمت‌گذاری آب بدون توجه به ساختار شکننده آبخوان هشترنگ، می‌تواند تبعات اقتصادی و زیست‌محیطی وسیعی برای استان در پی داشته باشد.

منابع علمی پژوهشی
Shabani Rouchi, Z. Yazdani, S. ۱
& Moghaddasi, R. Water market simulation based on the principles of sustainable development (Case study: Hashtgerd plain, Alborz Province, Iran). Journal of Water and Sustainable Development

۲. شپازی، قله، سفری، فرسید، کتلیچی، حامد
مدلسازی اقدامات مدیریتی در کنترل افت سطح تراز آب زیرزمینی (دشت هشترنگ، استان البرز). مجله تحقیقات منبع آب ایران.

۳. DOAJ تحلیل وضعیت کیفیت و پهنه‌بندی نیترا ت منبع آب زیرزمینی استان البرز (دشت هشترنگ). Open Access Journal Database

۴. Khoshlahjeh Azar, M. Shami, S. ۴
Niifouroushan, F., et al. Integrated analysis of Hashtgerd plain ۱-deformation using Sentinel SAR, geological and hydrological data. Scientific Reports (Nature Publishing Group)

۵. آغاز تغییر الگوی اشتغال در روستاها
کاهش توان تولیدی و افزایش هزینه آبیاری سبب شده بخشی از کشاورزان کوچک‌مقیاس از چرخه تولید خارج شوند.

۶. خروج برخی محصولات از صرفه اقتصادی
بر اساس تحلیل‌های الگوی کشت، برخی محصولات سنتی استان در شرایط جدید توجیه اقتصادی ندارند، حتی اگر در سطح ملی توصیه شوند.

چالش‌های پیش روی صنعت پوشاک ایران

سلطانی با عنوان اینکه این وضعیت علاوه بر آسیب زدن به کسب‌وکارها، پیامدهای اجتماعی گسترده‌ای نیز داشته است، مثل زد «همروزه وقتی می‌رسید کجا خرید کرداید، می‌گویند "پایه‌روز فلان خیابان" این موضوع به یک تنگ تبدیل شده و باعث خلق شدن پمپاژها و مجتمع‌های تجاری قانونی شده است. این امر علاوه بر از بین بردن انگیزه تولیدکنندگان داخلی به افزایش قاچاق پوشاک بین‌المللی زده است.

چشم‌انداز تولید و برندسازی داخلی
رئیس اتحادیه پوشاک کرخ در بخش دیگری از سخنانش به ظرفیت‌های صنعت پوشاک ایران اشاره کرد: «ما از نظر توان تولید و طراحی، اصلاً از کشورهای مانند ترکیه عقب نیستیم، اما مشکل اینجاست که وقتی یک تولیدکننده می‌خواهد برندسازی کند و خلاقیت به خرج دهد، با حجم زیادی از نظارت‌های دست‌وپاگیر و مالیات‌های سنگین مواجه می‌شود که او را سربازده می‌کند.» وی خواستار قضایی برای «اقتصاد آزاد» بین فروشنده و خریدار شد و گفت اتحادیه می‌تواند از طریق «کمسیون شکایات» به صورت رایگان و قوی، در صورت بروز هرگونه مشکل برای خریدار، وارد عمل شود.

راه‌حل و پیشنهادات رئیس اتحادیه پوشاک کرخ
سازماندهی دستفروشان اتحادیه پیشنهاد می‌دهد به جای برخورد قهری، قضایی مشخص و قانونی (حتی به اندازه نیم‌متر) توسط شهرداری به دستفروشان واقعی و نیازمند اختصاص یلد تا تعیین‌شدن شفاف و قابل نظارت شود.

حمایت از تولید داخلی و برندسازی
تصرف بر عوارض و مالیات‌های تولیدی با استفاده از فناوری‌های روز و طراحی خود، تولید پوشاک ایران را تسهیل بسیار بالایی در طراحی و تولید پوشاک دارد و از کشورهای مانند ترکیه عقب نیست.

یابد: گن تولیدکنندگان از استنبی به ملی و فرامغطفی ارتقا بدند. کسب قوتی رای به مستی سق می دهد که فکر کنند «قانونی کار کردن دیگر به صرفه نیست»

فقدان نظارت مؤثر و پاسکاری نهادهای
رئیس اتحادیه پوشاک کرخ از نبود عزم جدی نهادهای نظارتی برای ساماندهی این اوضاع انتقاد کرد: «ما سال‌هاست به تیرام نهادهای از جمله شهرداری، دادسرای شوری و سایر نهادهای می‌نویسیم، اما نتیجه‌ای حاصل نشده متأسفانه گاهی حتی مأموران شهرداری را در بافت میلتی، به این دستفروشان مجازو قسمن می‌دهند.» به گفته وی، مشکل اصلی «بخش‌های» بین نهادهاست: «شهرداری می‌گوید داستان دستور بدهد، داستان می‌گوید نیروی انتظامی کمک کند و این دور بین باطل دارد.»

پیامدهای اجتماعی و اقتصادی
رئیس اتحادیه پوشاک کرخ در بخش دیگری از سخنانش به

امیر احمدی - رئیس اتحادیه پوشاک کرخ - در یکی از سخنرانی‌های خود به سر می‌برد، رکنی که به گفته فعالان این صنعت، حتی در دوران پاندمی کرونا نیز بی‌سابقه توصیف شده است. مهدی سلطانی، رئیس اتحادیه صنعت پوشاک کرخ، در گفت‌وگویی ميسوط، عمیق‌ترین چالش‌های پیش‌روی فعالان این عرصه را تبیین و هشدار داد که ادامه این روند، حیات کسب‌وکارهای قانونی را با تهدید جدی مواجه خواهد کرد.

رکود بی‌سابقه و خروج پوشاک از سید خاوار
رئیس اتحادیه پوشاک کرخ با اشاره به تأثیر همزمان «جودات شدید قیمت ارز» و «ایبوهای نامتعارف» خاطر نشان کرد: «تأسیف‌ناک‌ترین وضعیت به‌گونی است که وقتی از کسبه می‌پرسیم، می‌گویند: «در دوران بحران کرونا حداقل گردش مالی وجود داشت، اما امروز خرید و فروشی در کار نیست»

این بیان تنها یک افرق نیست، امراها گویای می‌دهند که پوشاک به تدریج از سید اصلی خاوار خارج شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد پوشاک از سید خرید پنج دهک پایین درآمدی جامعه حذف شده و آنها تنها در «شرایط انتظار» اقدام به خرید لباس می‌کنند. این رکود تنها مختص کسبه نیست؛ بلکه گفته رئیس اتحادیه پوشاک اصفهان، بازار پوشاک این شهر نیز در «رکود شدیدی» قرار دارد و تولیدی‌ها به دلیل کمبود انرژی و نیروی کار، نمی‌توانند تولید کنند. «۲۰ درصدی بازار تولید پوشاک نسبت به سال گذشته گواهِ دیگری بر عرق این بحران